

Ut av Cosa Nostras grep.

Konfiskert land fra Sicilias fryktede Cosa Nostra-mafia er blitt til et idyllisk kooperativ, som gjør suksess med sine egne økologiske delikatessprodukter med navnet **Libera Terra - «Fri jord»**.

Fra blodige åsteder til idyll Til nå har rundt halvparten av de 8000 eiendommene (land, bygninger, kjøretøy o.s.v.) som er konfiskert fra mafiaen blitt tildelt ulike organisasjoner som tar dem i bruk for samfunnsnyttige formål. Alle foto: NICOLETTA VALDISTENO

Fra befridd land. Vin, olivenolje, pasta, tomater: for matelskere er økologiske matvarer modnet under den sicilianske solen en kvalitetsgaranti i seg selv. Men de som dyrker og selger delikatessene sine

IRENE PERONI
Frilansjournalist

under merkevaren «Libera Terra» («Fri Jord»), sier at deres produkter har en ekstra bonus: den unike og ubestemmelige «smaken av frihet».

«Fra land befridd av Mafiaen» heter det ved en nærmere kikk på den ellers anonyme lyseblå pakken penne rigate-pasta som

tilbys blant dusinvis andre produkter i en spesialbutikk i Via dei Prefetti 23, i hjertet av Roma. For å forstå den dramatiske historien bak denne merkevaren må vi ta en tur dit hvor pastaen kommer fra – 400 km i luftlinje lenger sør, en kort biltur fra Palermo, hovedstaden på Sicilia.

Her kultiverer modige unge mennesker ca 200 hektar land som en gang tilhørte noen blant de mest hensynsløse mafiasjefene. De er tilknyttet paraplyorganisasjonen «Libera» som ledes av Don Luigi Ciotti, en prest som har viet hele livet sitt til kampen mot organisert kriminalitet i Sør-Italia. Det var «Libera» som i 1995 samlet en million underskrifter, noe som førte til at det italienske parlamentet vedtok en lov om at eiendommer konfiskert fra domfelte mafiamedlemmer kan nyttes for «sosialt nyttige formål».

Fryktet hevsn. De 12 partnerne i Placido Rizzotto-kooperativet angrer ikke på å ha satt i gang et så krevende prosjekt til tross for de mange problemer de måtte overvinne ved å starte virksomheten kun et par kilometer fra den beryktede byen Corleone – i kjerneområdet til Cosa Nostra, hvor gateskiltene er gjennomhullet av skudd.

«Det første året var det ingen fra byene rundt omkring som ville komme for å treske kornet», forklarer nestleder Francesca Massimo, som har vært involvert i prosjektet helt siden det så dagens lys i 2001. «Å dyrke konfiskert land var noe ingen hadde gjort før, og folk ville ikke bli sett mens de arbeidet for oss. Til slutt måtte

militærpolitiet finne en lokal bonde og bokstavelig talt tvinge ham til å komme hit med sin treskemaskin for å gjøre jobben.»

Konkurransedyktige produkter. Kooperativets mest suksessfulle produkt er et vinmerke, «Centopassi» («Hundre skritt», fra tittelen til en film om en siciliansk journalist som ble drept av Mafiaen), men avlingen inkluderer forøvrig hvete, meloner og linser. De ferdige produktene selges over hele Italia gjennom fairtrade og økologiske matkjeder, Coop supermarkeder og tre spesialbutikker i Roma, Napoli og, fra 12. mars, i Palermo.

«I begynnelsen ville kundene kjøpe en pakke pasta selv om de visste at den kanskje ikke var av beste kvalitet, fordi de ønsket å hjelpe», sier Francesco Galante, talsmann for kooperativet. «Nå har vi kommet så langt at alle Libera Terra-kooperativene markedsfører førsteklasses produkter: vårt mål er å opparbeide en trofast kundekrets som holder seg

En evig mafialegende Corleone er hjembyen til Bernardo Provenzano og Totò Riina, to av de farligste og mest kjente mafiasjefene noensinne. Dette skiltet som viser vei til byen er gjennomhullet av skudd og minner besøkende om den blodige historien.

Nye muligheter Denne rideskolen ved Portella della Ginestra er dedikert til den hesteglade Giuseppe di Matteo, en 13 år gammel gutt som ble holdt i fangenskap i 779 dager før han ble drept.

antallet. Det var han som i 1992 personlig fjernlotste bomben som sprengte bilen til dommeren Giovanni Falcone mens han var underveis på motorveien med sin kone og tre livvakter.

Sicilia

» Øy i Middelhavet og en av Italias 20 regioner. Sicilia omfatter provinsene Agrigento, Caltanissetta, Catania, Enna, Messina, Palermo, Ragusa, Siracusa og Trapani.

» Øya er den største i Middelhavet med drøye 5 millioner innbyggere. Hovedstaden er Palermo.

..... fakta

» Sicilia har høy arbeidsløshet og lav levestandard. Mafiaen har og er en viktig maktfaktor på øya, og mange dommere og politikere har blitt drept.
Kilde: snl.no

til våre produkter på grunn av kvaliteten».

Feriebolig i mafiasjefens hus. Placido Rizzotto-kooperativet driver også et lite feriekompleks i en bygning fra 17-hundredtallet som engang tilhørte familien til Giovanni Brusca, en brutal mafiasjef fra den nærliggende landsbyen San Giuseppe Jato. Brusca, som nå sitter i fengsel, tok på seg ansvaret for mellom 100 og 200 drap – han er selv ikke sikker på det eksakte

Hardt arbeid Libera Terra driver kooperativer både på Sicilia, i Puglia og Calabria. Her høster medlemmene i Placido Rizzotto druer – den mest spennende og anstrengende fasen i vinproduksjonen.

italia

» Ut av Cosa Nostras grep.

Men Brusca, med kallenavnet «grisen» (u verru, på siciliansk dialekt), er best kjent for en av de mest avskyelige forbrytelsene utført av Mafiaen noensinne: kidnappingen og drapet på 13-år gamle Giuseppe di Matteo, sønnen av en tidligere kriminell som hadde valgt å samarbeide med myndighetene. Tenåringen ble bortført i 1993 og holdt i fangenskap i 779 dager før han til slutt ble kvalt. Kroppen ble deretter oppløst i syre for å fjerne alle spor. Denne grufulle hendelsen rystet samvittigheten til millioner av italienere og markerte et vendepunkt. Hvordan kunne en slik ond barnemorder kalle seg selv en «mann av ære»?

Taper terreng. Organisert kriminalitet på Sicilia har definitivt tapt terreng de siste 15 år. Ingen skikkelig «sjefenes sjef» har ennå erstattet Bernardo Provenzano som ble arrestert i 2006, og en rekke vellykkede politioperasjoner i 2008 kulminerte i arrestasjon av ca. 100 mafiosi i desember.

For å strø ytterligere salt i såret har den napolitanske mafiaen, Camorra, beskrevet av Roberto Saviano i hans bestselger Gomorra, gått forbi Cosa Nostra, og er nå den mektigste og mest fryktede kriminelle organisasjonen i Italia.

Selv om hevnaksjoner som fant sted i begynnelsen mot Placido Rizzotto-kooperativet – tyveri av en traktor som tilhørte den tidligere «sjefenes sjef» Toto Riina og påtenning av flere åkre – ser ut til å ha opphørt, kan ikke medlemmene tillate seg å være helt sorgløse og avslappede. «Jeg kan ikke benekte at vi føler en form for angst», sier Galante etter en pause. «Våre folk går på jobb på jordene klokken fem om morgenen: de er alene, isolerte, og de vet veldig godt hvem som eide landet før.»

For en viktig mafioso er det å få konfiskert eiendom verre enn å bli fratatt friheten, forklarer Galante. Et fengselsopphold kan faktisk være forbundet med prestisje, noe å skryte av, mens konfiskasjon av eiendom er det verst tenkelige scenario. Og når lokale mennesker får en jobb på disse landområdene og tjener «rene» penger, er det sikkert tegn på at føydalmakten har kommet til veis ende.

Bryter stillhetens lov. Men den virkelige revolusjonen er i folkets holdning. En ny generasjon sicilianere har endelig besluttet å bekjempe de tradisjonene som gir næring til mafiaens makt, og å bryte stillhetens lov, Omertà. Flere og flere forretninger i Palermo har sluttet seg til en organisasjon, «Addio Pizzo», som ble stiftet i 2004, hvor medlemmene nekter å betale beskyttelsespenger. Disse butikkeierne vet veldig godt at de tar en stor sjanse – akkurat som de unge ansatte i Placido Rizzotto-kooperativet.

Forent i en aksjon som var utenkelig bare to tiår tilbake ser de nå mot fremtiden, med håp om at andre italienere, og – hvorfor ikke – også utlendinger, vil støtte deres kamp: både moralsk og med deres tilstedeværelse.

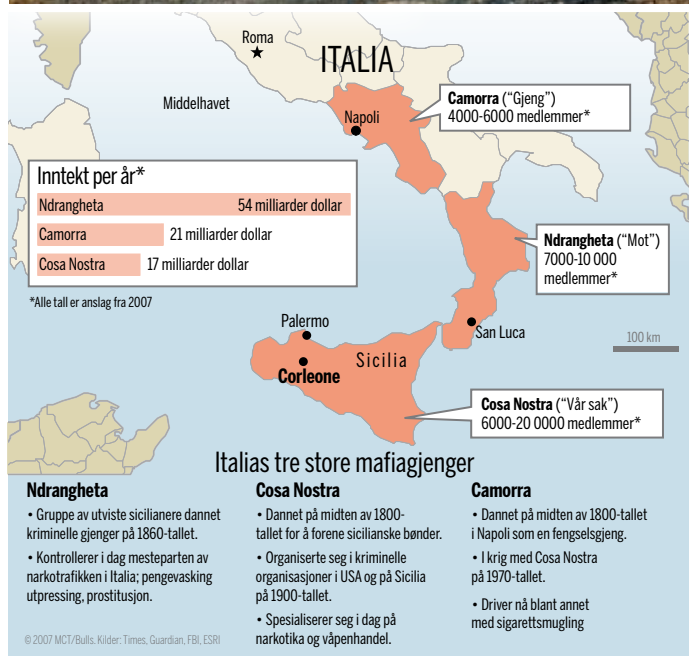
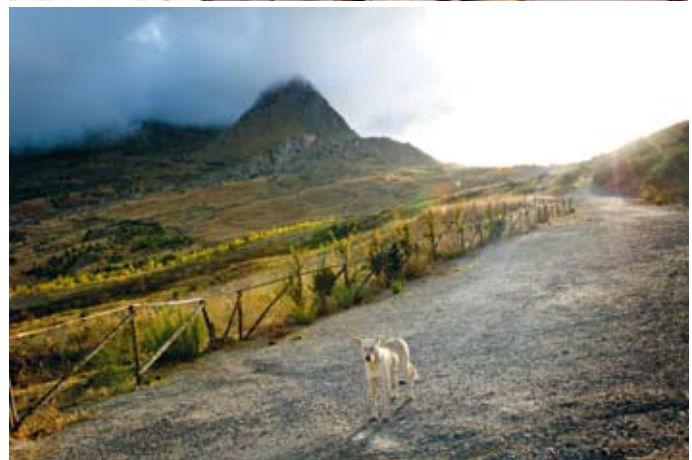
Ved innvielsen av «Minnets Hage» sist november, et besøkssenter i og rundt gården hvor tenåringen ble holdt i fangenskap før han ble kvalt, forklarte Don Ciotti: «Jeg vil aldri glemme det jeg så første gang jeg kom hit. Leker og små sykler lå strødd overalt.»

«Samtidig som Giuseppe di Matteos liv nærmet seg slutten bare få meter unna, tillot hans kidnappere sine egne barn

Stillhetens lov På denne sentrale barber-salongen midt i Corleone kan man sikkert slå av en god prat, men det å bryte stillhetens lov (omertà) i forhold til mafiaen kan fremdeles koste en livet i dette lukkede samfunnet.

Jaget Mafiasjefen Bernardo Provenzano ble arrestert i 2006, og er ennå ikke erstattet. I tillegg førte en rekke vellykkede politioperasjoner i fjor til at nær 100 mafiosi havnet bak lås og slå.

Italias tre store mafiagjenger

- Ndrangheta**
  - Gruppe av utviste sicilianere dannet kriminelle gjenger på 1860-tallet.
  - Kontrollerer i dag mesteparten av narkotrafikken i Italia; pengevasking utpressing, prostitusjon.
- Cosa Nostra**
  - Dannet på midten av 1800-tallet for å forene sicilianske bønder.
  - Organiserte seg i kriminelle organisasjoner i USA og på Sicilia på 1900-tallet.
  - Spesialiserer seg i dag på narkotika og våpenhandel.
- Camorra**
  - Dannet på midten av 1800-tallet i Napoli som en fengselsgjeng.
  - I krig med Cosa Nostra på 1970-tallet.
  - Driver nå blant annet med sigarettsmugling

å leke ute i hagen. Folk burde komme på pilgrimsferd til disse stedene for å forstå hva mafiaen egentlig står for, og hvor langt dens tørst etter makt og penger, og dens forakt for det menneskelige liv kan nå.»

For å bestille en guidet tour av Mafia-landene kan man kontakte, også på engelsk, turismo@liberateramediterraneo.it Produktene kan du kjøpe på butikken i Roma: Via dei Prefetti 23, i Napoli: Via Raffaele De Cesare, 22 - eller Piazza Castelnuovo 13 i Palermo.

Ny turistidyll

På denne restauranten ved Portella della Ginestra, i en gammel gård som tilhørte den brutale mafiasjefen Giovanni Brusca, kan man sove, spise god siciliansk mat og få omvisning i hele området.

Alle foto: NICOLETTA VALDISTENO